

Nr 29.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående inlösen av vattenfallsstyrelsen åvilande skyldighet att leverera andelskraft till Motala ströms kraftaktiebolag; given Stockholms slott den 14 januari 1944.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

Gustaf Andersson.

Utdrag av protokollet över kommunikationsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 14 januari 1944.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, ERIKSSON, QUENSEL, BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, DOMÖ, ROSANDER, GJÖRES, EWERLÖF, RUBBESTAD.

Efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet anför chefen för kommunikationsdepartementet, statsrådet Andersson.

Motala kraftstation utnyttjar den huvudsakliga delen av fallhöjden i Motala ström mellan Vättern och Boren. Den vattenkraft, som tillgodogöres i kraftstationen, förvärvades på sin tid av vattenfallsstyrelsen till väsentlig del från Motala ströms kraftaktiebolag enligt ett den 23 februari 1917 med detta bolag ingånget avtal. Såsom ersättning erhöi bolaget andelskraft med en maximal effekt av 3,333 kilowatt, motsvarande omkring 28 procent av den i Motala kraftstation uttagbara energien.

Sedan 1930 års riksdag bifallit ett av Kungl. Maj:t i proposition, nr 182, framlagt förslag om statsförvärv av aktierna i Motala ströms kraftaktiebolag, har vattenfallsstyrelsen för en sammanlagd köpeskilling av 3 731 730 kronor förvärvat samtliga 2 347 aktier i bolaget. Enligt statsmakernas medgivande hava för inköpet anlitats till statens vattenkraftverks förnyelsefond avsatta medel. Efter förvärvet har bolaget — som utövar huvudsakligen distributions- och installationsrörelse — drivits som ett vattenfallsstyrelsens dotterföretag.

1938 års riksdag har i anledning av Kungl. Maj:ts därom i proposition, nr 98, framlagda förslag medgivit, att bolaget skulle för inlösen av återstående del, 2 769 000 kronor, av ett av bolaget upptaget obligationslån äga av kraftverkens förnyelsefondsmedel erhålla lån å sagda belopp på villkor som Kungl. Maj:t bestämde. Genom beslut den 18 mars 1938 har Kungl. Maj:t föreskrivit bland annat, att å sistberörda lån skulle varje den 30 december, intill dess lånet slutbetalats, återbetalas ett belopp av lägst 150 000 kronor och högst 300 000 kronor samt att å oguldet kapitalbelopp skulle erläggas ränta efter 3,5 procent för år.

I skrivelse den 18 november 1943 har *vattenfallsstyrelsen* hemställt om medgivande att tillösa sig Motala ströms kraftaktiebolags rätt till andelskraft.

Vattenfallsstyrelsen meddelar, att bolagets fallandelar i Motala ström ursprungligen för bolaget betingat en kostnad av i det närmaste 3 260 000 kronor. Sedan fallandelarna förvärvats av staten, hade nämnda belopp kvarstått såsom tillgång i kraftbolagets räkenskaper under rubriken »Statens kraftleveranskontrakt».

Å det bolaget år 1938 beviljade lånet komme efter den avbetalning, som vore avsedd att verkställas vid årsskiftet 1943/44, att återstå oguldet ett belopp av 1 954 000 kronor. Utöver nämnda lån hade bolaget skulder, vilka vid årsskiftet 1942/43 uppgått till 1 412 000 kronor. Härav utgjorde 825 000 kronor lån i riksbanken och återstoden huvudsakligen skuld till vattenfallsstyrelsen för kraftavgifter. Sammanlagda skuldbeloppet vore något högre än andelskraftens bokförda värde.

Det vore enligt vattenfallsstyrelsens mening lämpligt, att avtalet med Motala ströms kraftaktiebolag om andelskraft återlöstes mot en ersättning lika med dess i bolagets räkenskaper upptagna värde. Visserligen måste, anför styrelsen, andelskraftens värde anses vara lägre än man ursprungligen tänkt sig, emedan medelvattenföringen i Motala ström enligt de senaste decenniernas erfarenheter sannolikt vore icke oväsentligt lägre än tidigare antagits. Med hänsyn till penningvärdets försämring motsvarade emellertid den återköpta kraftens värde för styrelsen fullt ut den ifrågasatta betalningen. För styrelsens del ernåddes genom det föreslagna förvärvet, att Motala kraftstation för framtiden befriades från den inteckning, som skyldigheten att leverera andelskraft innebure. Styrelsen komme emellertid jämväl i fortsättningen att leverera motsvarande kraftmängd till bolaget. Bolaget tillfördes å sin sida en ersättning motsvarande de nedlagda kostnaderna och kunde efter överlåtelsen göra sig i det närmaste skuldfritt.

Beträffande finansieringen av förvärvet anför vattenfallsstyrelsen, att likvid för andelskraften i första hand borde lämnas genom att kraftbolaget ansåges hava återbetalat sitt amorteringslån. Det därutöver erforderliga beloppet av 1 306 000 kronor borde för enhetlighetens skull utgå av likvida medel, som uppstått genom avsättning till kraftverkens förnyelsefond. Den övertagna tillgången borde bokföras som fallvärde för Motala kraftstation.

Under åberopande av det anförda hemställer vattenfallsstyrelsen, att Kungl. Maj:t måtte av 1944 års riksdag utverka medgivande för styrelsen att återlösa andelskraftavtalet med Motala ströms kraftaktiebolag för 3 260 000 kronor och att därvid ersätta kraftbolaget dels genom att dess amorteringslån från styrelsen finge anses återbetalat, dels medelst ett belopp i penningar att utgå av likvida medel, som uppkommit genom avsättning till kraftverkens förnyelsefond.

Riksräkenskapsverket har i utlåtande den 20 december 1943 förklarat, att vattenfallsstyrelsens förevarande framställning icke givit anledning till någon erinran från riksräkenskapsverkets sida, under förutsättning att den föreslagna transaktionen genomfördes före nu löpande budgetårs utgång.

Såsom av det anförda framgår är Motala ströms kraftaktiebolag numera helt i kronans hand. Bolagets främmande kapital utgöres huvudsakligen av ett av vattenfallsstyrelsen utlämnat amorteringslån, varå för närvarande återstår oguldet ett belopp av 1 954 000 kronor, ett riksbankslån å 825 000 kronor samt skulder till vattenfallsstyrelsen för kraftavgifter. Sammanlagda skuldbeloppet är något högre än det bokförda värdet, 3 260 000 kronor, av den nu till inlösen föreslagna rätten till andelskraft från Motala kraftstation.

*Departements-
chefen.*

Enligt vattenfallsstyrelsens förslag skulle staten övertaga andelskraften till det i bolagets räkenskaper upptagna värdet. Den övertagna tillgången skulle därefter bokföras bland vattenfallsverkets förräntningspliktiga kapital. Härför kräves en kapitalinvestering av 3 260 000 kronor, för vilken kraftverkens förnyelsefondsmedel skulle tagas i anspråk.

Då bolaget helt äges av staten, är den ifrågasatta transaktionen närmast att betrakta såsom en bokföringsteknisk åtgärd. Åtgärden skulle emellertid medföra den fördelen för vattenfallsstyrelsen, att styrelsen fritt kan disponera kraften från Motala kraftstation, och skulle dessutom underlätta en framtida avveckling av bolagsdriften, därest det anses lämpligt att helt eller delvis överföra bolagets verksamhet till statens vattenfallsverk.

Jag har intet att erinra mot bifall till vattenfallsstyrelsens förslag, därvid jag förutsätter att det bolaget tillgodoförda beloppet i första hand användes till omedelbar inlösen av bolagets amorterings- och riksbankslån. Den föreslagna åtgärden bör med hänsyn till föreslagen omläggning av kapitalbudgeten genomföras före innevarande budgetårs utgång.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att för inlösen av vattenfallsstyrelsen åvilande skyldighet att till Motala ströms kraftaktiebolag leverera andelskraft må

av kraftverkens förnyelsefondsmedel tagas i anspråk högst
3 260 000 kronor.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda
hemställan behagar Hans Maj:t Konungen lämna bifall
samt förordnar, att proposition av den lydelse bilaga
till detta protokoll utvisar skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

F. Wessberg.